

ካብ ብኢህወደግ ለሚግ ዝበሃል ክትፈርስ ኣለዎ ኢሎም ምስ ዝተሰለፉ ክሳድ ንክሳድ ትተሓናነቕ እምበር ታይ ናይ ሓባር ኣጀንዳ ሒዝና ክንከይድ ትደልየና?

ተጋዳሳይ ሰዩም መስፍን፡-

ውራይና፡- እቲ ሓዚ ኣብዛ ሃገር ዘሎ ፀገም ምንጭን እንታይነቱን ብኣኻ ከመይ ትገልጾ?

ተጋዳሳይ ሰዩም መስፍን፡- ንቐደም እቲ ፀገም ንብሎ ዘለና እንታይ እዩ፣ ናይ ሓባር ምርድዳእ ኣለና ዶ ዝብል ምርኣይ ከድልየና እዩ ቅድሚ ናብ ምንጭ ምኻድ። ስለዚ ዘጋጥሙና ዘለው ፀገማት እንታይ ይመስሉ? እንታይ ከ እዩ ባህሪኦም፣ ኣሰላልፊኦም? ኢልካ ምርኣይ እዩ ፅቡቕ ዝመስለኒ። ኣብ ሃገርና ኩላትና ከምንሪኦ ዘለና ህንፃት ፖለቲካዊ ስርዓት እዩ ዝካየድ ዘሎ። እዚ ድማ ብመሰረቱ ብፅቡቕ እናኸደ እዩ፣ ይዓቢ ኣሎ፣ ይምዕብል ኣሎ ዋላ እቲ ፖለቲካዊ

ጉዕዞ። ፌደራላዊን ዴሞክራሲያዊን ናይ ስርዓት ጉዕዞ ኢልና ኣለና። ህወሓት/ኢህወደግ ሒዝዎ ዝተበገሰ ዕላማ ኣሎ። ምስ ደርጊ 17 ዓመት ዝተቐለሰሉ ምክንያት እቲ ስርዓት እቲይ ከይኣፍረስካ ኣንፃር ድክነት ዝካይድ ቃልሲ ምግባር ስለ ዘይከኣል እዩ። ናይ ህዝብታት ሓድነት ኣብ ምፍቕቓድ ዝተመስረተ ሓድነት ብዘለዎ ምቕፃል ዘይከኣል ስለ ዝነበረ እዩ። ንዙይ ብሓይሊ ኣወጊድካ ንቲ ንክዶ ዘለና ስርዓት ንምህናፅ እዝኹሉ ዝተኸፈለ። እቲ ቀዳማይ ምዕራፍ ቃልሲ እዙይ እዩ ነይሩ ብዓወት እውን ተዋጊእናዮ።

ስለዚ ምስተዓወትና ክንገብር ዝነበረና ኣብ ሃገርና ናይ ብሄራትን ብሄረሰባትን ማዕርነትን ሓድነትን ክነረጋግፅ ነይሩና። እዙይ ብናይቲ ህዝቢ ድሌት መሰረት እዩ። ሓደ ልዑል ሓደ ትሑት፣ ካልኣይ ዜጋ ሳልሳይ ዜጋ ዘይብሉ ኩሎም ብሄራት ብሄረሰባት ኢትዮጵያ ኣብ ናይ ሓባር ድሌቶምን ረብሐኦምን፣ ኣብ ምክብባርን ምድግጋፍን ዝተመስረተት

ሃገር ክትከውን ኣለዎ። ንኹሎም ብማዕረ ዕላል እትኸኸፍም ሃገር ሒዞም ክኸዱ ኣለዎም ኢልና፣ እዚኣ ድማ ብቲ ህዝቢ ባዕሉ ብዝደለዎ ኣረጋጊፅናዎ ኢና። ብዘይ ማንም ደፋኢ ኩሎም ህዝብታት በቢቐሽቱ ተማይጦም፣ ብወከልቶም ኣብዚኣ ንኣዋርሕ ዝኣክል ተኸቲዮም እቲ ሕገመንግስቲ ብናይ ህዝቢ ድሌት ፀዲቐ። እታ ሕገመንግስቲ ክትፀድቕ ከላ ዓበይቲ ሰባት ከም ህፃን ዝዘሉ ነይሮም፣ ከም ቤተይ ዝፅንድሩ ነይሮም፣ ዝፅልል ብምሒር ተሓንስ ዝነብዕ ነይሩ እቲ ስሚዒት ፈንቂሉ ስለ ዝወፀ። ብኸምዙይ ዝበለ መንገዲ እቲ መንፀፍ ተነጻፊ እዩ።

ድሕሩ ዝመፀ ናይ ትግራዊ ልዕልነት፣ ናይ ህወሓት ዓብላልነት ዝበሃል ዘረባ ኣሎ። እዙይ መሰረት ዘይብሉ እዩ። ምኽንያቱ እቲ ሕገ መንግስቲ ናይ ሓደ ህዝቢ ልዕልነት ከም ዘይህሉ ገይርዎ እዩ።

ኣብቲን ኣብቲን ዝተረፉ ንጎንጊ ከለዓዕሉ ዝኸእሉ ነኳላት ኣለው ዶ እንተይልካ እው እዩ። ሓንቲ ወረዳ ምስ ካሊእ ወረዳ ዶ ኣብ ምጥራር፣ ኣብ ምምሕዳር ዘንጎፁ ነገራት ኣለው? እው። ኣብ መጎራብቲ ወሰናት ናይ ክልልላት ዶ ብእዋኑ ክፍትሑ ዝግበኦም ፀገማት ይፍጠሩ ኣለው? እው። እዚኣቶማት እቲ ስርዓት ክፈትሑም ኣለዎ፣ ድኸመቱ እዮም። ሕገመንግስታዊ መሰረት ገይሩ ክፍትሑም ኣለዎ፣ ግን ይድንጉ ኣሎ ቶሎ መልሲ ኣይህብን ዘሎ እዩ እቲ ሓደ ፀገም። እዞም ናይ ባዕልትና ምምሕዳር ይሃልወና፣ ናይ በዓልትና ፍሉይ ዞባ ይሃልውና ወዘተ ዝብሉ ብእዋኑ እንተዘይተፈቲሑም ናይቲ ስርዓት ፈተና እናኾነ ክኸዱ እዮም። እዚኦም ፀገማት ብምልዓሎም ግን ውድቀት ገይርካ ክውሰዱ ኣይኸእሉን።

ፖለቲካ ኣባና ብናይ ኢህወደግ (መሰረቲ እቲ ቻልሲ ብፍላይ) ኣርኣእያ ናይ ልህይቃን ወይ ናይ ፖለቲካዊ ውድባት ፀወታ ኣይኮነን። ምህናዕ ሓደ ፖለቲካዊ ስርዓት ማለት... ንቲ ኤሊት ክዋሰኡ፣ ክጣፈኡ፣ ክሻየሙሉ፣ ክረኣዩሉ፣ ክወድቀሉ ወዘተ ንዕኡ እንተተገዲፉ እዚ ስርዓት እዙይ ኣይሰርዓትን ብውሕዱ ነፃይ ኣይሰርዓተይን፣ ጠጠው ዝብለሉ ስርዓት ኣይኮነን። ህዝቢ ተዓዛባይ ኮይኑ፣ ህዝቢ ተመልካታይ ኮይኑ፣ ማለተይ ባዕሉ ዘይዋሰኡ ኮይኑ፣ ኣብ ሞንጎ ኢህወደግ ኣብ ሞንጎ ካልኦት ፖለቲካዊ ፓርቲታት ወይ ከፃ ፖለቲካዊ ፓርቲ ዘይብሎም ኤሊት.... ናትና ናይ ምምንት ሕቶ ገይርካ እንተተወሰዱ፣ ንስርዓት ብዚ ንልክዩ እንተኾይና እዚ ሃገር እዙይ ቀፃሊ ጉዕዝኡ ክዕፀፍ እዩ ዝብል ኣረኣእያ ኣለና። እዚ ስርዓት እዙይ መሰረቲ እቲ ህዝቢ እዩ። ይረብሐኒ እዩ ኢሉ በዓልቤት ኮይኑ ቀንዲ ተዋሳኢ ባዕሉ ኮይኑ ንቕድሚት ዘሰግሞ ተዘይኮይኑ፣ ተመልካታይን መጣቕዓይን እዩ እንተይልካ ኣብዙይ ኣሎ ፀገም።

ንፃና ዴሞክራሲ ትርጉም ዝህበና ንዚ ህዝቢ እዙይ የሳትፍ ዶ ኣየሳትፍን እዩ። ብዝደልዮ ይመርሖ ዶ ኣይመርሖን? ይጠቕመኒ እዩ ኢሉ ይሳተፈሉ ዶ ኣይሳተፈሉን? እዩ እቲ ሕቶ። መሳተፋይ ስርዓት ክኸውን ኣለዎ። ፖለቲካዊ ውድባትን ልህቃንን ጥራሕ ዝዋሰኡ፣ ኣብ ላዕሊ ተንሳፊፉ ዝተርፍ ነንሕድሕዱ መበላላጊ ዝገብረሉ፣ ንቲ ህዝቢ ድምፅኻ ሃብኒ ክርኣዩሉ ዝብለሉ መድረኽ ተዋሰኦ ኣይኮነን ኣይኮነን ናትና ናይ ፖለቲካ ስርዓት። ብዘየማትእ እዚ ህዝቢ እዙይ እናተሳተፈ መጊኡ እዩ። ነገር ግን እዚ ጉዕዞ እዙይ ከይኸለፎ ምእንቲ ንቲ ላዕላዊ ኣካል ንቲ መራሕ ዘይምቹ ናብ ካሊእ ሓይሊ ከይልወጥ ኩርኳሕ ዝኾን፣ ሓዊ ባርዕ ዝኾን ህዝቢ ክኾን ኣለዎ ብቐፃልነት። እቲ ናይቲ ህዝቢ ምንቅስቃስ መቐሎ ክኸውን ኣለዎ ኩሉ ግዘ፣ እምብለይ በሃላይ ክኸውን ኣለዎ። ስቕ ኢሉ ተኣዛዛይ ክኸውን የብሉን። ካብ ላዕሊ ዝውርደሉ ብትእዛዝ ዝፍፀም እንተኾይኑ ጌጋ እዩ፣ እቲ ኣብ ላዕሊ ዘሎ ነሃቱ ፈፃሚይ መገልገላይ እዩ ከምኡ ገይሩ እዩ ኩሉ ግዘ ክሪኦ ዘለዎ።

ሐዚ ኣብዚ ስርዓት እዙይ ከመይ ንኸይድ ኣለና? እንተይልና። ከቢድ ፀገማት የንጎፊና ኣሎ። ከቢድ ፈተና የጋጥሞ ኣሎ እዩ እምበር መሰረታዊ ባህሪኡ ኣይለወጠን እዚ ስርዓት እዙይ። ብመሰረቱ ንህዝቢ ረብሓ ኢሉ ዝተሰለፈ እዩ። ኣብ ውሽጡ ናይ ውልቕኡ ረብሓ ዘቕድም

አሎ፣ ንቲ ሀዘቢ ከም መገልገሊኡ ዝርኢ አሎ፣ ዝሰርቕ አሎ፣ ዝነጃጀል አሎ... ንዙይ ግን መንገዲ እናስከናዮ ክንከይድ አለና። ከምዙይ ዝበሉ ግን ይፈታተንዎ አለው። አዞም ፈተና እዚኦም ዘይብሉ ስርዓት አሎ ዶ ኣብዚ ዓለም? ካሊእ እሞ ንግደፎ ሙስና እንተወሲድና እኮ ኣባና ክህሉ ዝኸእል ስቕ ኢልካ ጠልቆምቆም እዩ፣ ኣብ ካሊእ ግን ብቢልዮናት እዩ ዝርከቦም። ስለዚ ዝጋነንን እውን ኣይኮነን። ጌጋ ዘይረኣየሉ ስርዓት ክንሃንፅ ኣይንኸእልን። ፍፁም ዝበሃል ስርዓት የለን። ክንሪኢ ዘለና ከምዚኦም ዝበሉ ፀገማት ከጋጥምዎ እንተለዉ እንዳተቓለስና፣ እንዳኾርኮምና፣ እንዳፈተሸና... ኣፍቱ ነዊሕ ጎዕዞ እንዳሰኮንያዮም ክንከይድ አለና በቢእዮን። ስለዚ ብመሰረቱ እዚ ዴሞክራሲያዊ ጉዕዞና ዕቡቕ እዩ ዝንግዝ ዘሎ። ኣብ ልምዓት እውን ይኸይድ አሎ። እቶም ዝረኣዩ ፀገማት ግን ኣብቲ ልምዓት እውን ይረኣዩ ኣብቲ ዴሞክራሲ እውን ይርኣዩ።

አቲ ሐዚ ንርኦ ዘለና ኢትዮጵያ ብዚ ትለዓል ኣላ፣ በዚ ትጎዩ ኣላ እንብሎ ንኾርዐሉ ኢና፣ ሀዝብና ይኾርዐሉ እዩ፣ ባዕሉ እዩ ኣምሂእዎ። ግን ኣይንግግብሉን፣ ክንግግብ የብልናን፣ እንተግሊብና ደንዚዝና ኣለና ማለት እዩ። ዕግበት ሕማቕ እዩ፣ መስከሪ እዩ፣ ካብ ኣልኮል ዝገደደ፣ ኣልኮልስ እኳ ንፅባሒቱ ይገድፈካ። ብዕግበት እንደተደንዚዝካ ግን ንግመታት ካብቲ ዘለኻዮ ኣይትወፅእን። ክንግግብ የብልናን፣ ናይ ሀዝብና ናብራ እቲ ንሪኦ ዘለና እዩ፣ ይልወጥ ዶ አሎ? እወ ይልወጥ አሎ፣ ግን ካብኡ ንላዕሊ እዩ ዝፅበየና። ኢትዮጵያ ሐዚ ኩሉ ዝሃርፋ ኣብ ሓደ ክልተ ወለዶ ናብ ዝለዓለ ብርኪ ምዕባል ክትበፅሕ ዝትሰፈወላ ዓዲ እያ ኮይና ዘላ፣ እዙይ ብቓልስና ብናይ ሀዝብና ገዕሪ ኢና ረኽብናዮ። በዙይ ግን ክንሰክር የብልናን ብዙሕ ኣብ ድኽነት ዘሎ ሕብረሰተሰብ ኣለና። ናይ ኣማኢት ዝተደራረበ ፀገም እኒህና እዙይ ብሓፂኡ ዝፍታሕ ኣይኮነን፣ ብዙሕ ክንፅዕር ክንደክም ኣለና። ንዞም ኣብዚ ከይዲ እዙይ ከፀንቅፍና ዝኸእሉ ነገራት ከለሊ ኣለዎ እዚ ኣመራርሓ፣ ንዚ ዝግግብ ዘሎ ኣይፋልካን ገና ኢኻ ክንብሎ ኣለና፣ ክንቃለስ ኣለና... ንቃለስ ከኣ ኣለና፣ ክንፅወተሉ ኢና ድማ ኣይንጠራጠርን። ብምንም መንገዲ ሸብረኽ ኣይብልን።

ኣብ ማሕበራዊ ግልጋሎቱ ብጥዕና፣ ብትምህርቲ፣ ብመሰረተ ልምዓት ወዘተ ዝኸድናዮ ርሕቕት ብጣዕሚ ነዊሕ እዩ። ሎሚ ቤት ትምህርቲ ዘይብላ ቁሽት ዳርጋ የብልናን። ኣብ 1-2 ኪሜ ቀዳማይ ብርኪ፣ ካብ 3-4 ካልኣይ ብርኪ ከረክብ ገይርና። ሽቶ ሚሊንየም ኣዕዊታ ተባሃላ ኢትዮጵያ። ገና ሐዚ እውን ግን ዕሬት ትምህርቲ ክነመሓይሽ፣ ትምህርቲ መምዕኢ ረብሓን መፍትሒ ፀገማትን ክኸውን ክኸእል ምስዚ ክነተኣሳስፎ ኣለና። ዝተመሃረ መንእሰይ ስራሕ ዝሰእነሉ፣ ሸኽሚ ወለዱ ዝኾነሉ ከኸውን የብሉን፣ ስራሕ ክንፈጥረሉ ኣለና። እቲ መንእሰይ እንተጨነቐዎ ታይ ከምዝገብር የርእየና ኣሎ፣ ስራሕ ስኢኑ ስራሕ ክረኽበሉ ዝኸእል ፋብሪካ የቃዕል ኣሎ፣ እዙይ ብምንም መለክዒ ልክዕ ክኾን ኣይኸእልን። ግን መንግስቲ ንዙይ ሪኡ ኣቐዲሙ እናጠመተ መፍትሒ ከዳሉ ኣለዎ።

እቶም ዘጋጥሙና ዘለዉ (ኣብ ፖለቲካ፣ ኢኮኖሚ፣ ማሕበራዊ) ፀገማት መበገሲኦም ኣብቲ መንግስትን ንቲ መንግስቲ ዝመርሕ ዘሎ ፓርቲን ዘጋጥም ዘሎ ጉድለታት እዩ። እዚኦም ድማ ክፈትሑም ክቃለስ ኣለዎ። ገሊኦም እቶም ፀገማት ክተርፉ ዝነበሮም እዮም፣ ገሊኦም ድማ ክመፁ ግድን ኮይኑ ማለት ኣቐዲምካ ዘይግመቱ ኮይናም ግን ኩሎም ክፍትሑ

ዝኸኸሉ እዮም። ስለዚህ ሐዘ ክንግምግም ከለና እዞም ፀገማት ናብ ግጭታት ከምርሑና ድዮም? ብቐሊሉ ንኣልዮም ድዮም? ጉዕዞና ናበይ ይመስል? ክፍትሑ እንተኾይኖም እንታይ እንታይ ንግበር ዝብል ምርኣይ እዋናዊን ግቡእን ስለዝኾነ እንተዘይተፈቲሑም ከኣ መጥቀሚ እቶም ንቲ ስርዓትና ከፍርሱ ዝደልዩ ኮይኖም ንድሕሪት ጥራይ ዘይኮነስ ንቐልቁል ከዕድፋና ዝኸኸሉ እዮም እዩ።

ውራይና፡- ንዓይ ዝርደእኒ ግን እቲ ሕቶ ካብቲ ትብሎ ዘለኻ ንገላዕሊ እዩ። ናይ ስርዓት ሕቶ እዩ። ኣብ ናይ ፖለቲካዊ ስልጣን ሕቶ፤

ኣብ ናይ ፌደራሊዝም ሕቶ፤ ኣብ ናይ ሃፍቲ ክፍፍል ሕቶ፤ ኣብ ናይ ዲሞክራሲያዊ ከይዲ ሕቶ ወዘተ ዝለዓል ዘሎ ናይ ስርዓት ሕቶ እዩ። ብፍላይ ኣብ ኣምሓራን ኦሮሚያን ብዙይ እዮም ክግለፁ ዝኸኸሉ ዝብል እምነት

ኣለኒ። ስቕ ኢልካ ኣብ ማሕበራዊ፣ ኣብኣፈፃፀማን ምምሕዳራዊ ፀገማትን ዝውሰን ናይ ፈፀምቲ ጉድለታት ዝበሃል ኣይመስለኒን። ምናልባት ግን እቲ ናይ ስርዓት ሕቶ ዘልዕል ዘሎ ኣካል ከም መለዓዓሊ ንቶም ዝበልካዮም ፀገማት ክጥቀም ተኾነ እምበር እቲ ሕቶ ካብኡ ንገላዕሊ እዩ ዝመስለኒ?

ተጋዳላይ ሰዩም፡- ፅቡቕ እሺ ንርኣዮ! ኣብ ኣምሓራ፣ ኣብ ኦሮምያ ኣብዞም ክልላት እዚኦም ዝለዓሉ ኣጀንዳታት ኣለው፤ ንቲ ስርዓት ዝፈታተኑ፣ ዝነፅጉ ማለት ክዕረ ኣለዎ ዝብሉ ዘይኮነስ ጠቐሊሎም ዝነፅግዎ እዮም ዝብል ዘልዕልካዮ ኣሎ፤ እዚኦም ኣካል ፈተና ናይቲ ስርዓት ገይርካ ዝውሰዱ እዮም። ብስሩ እውን ሐዘ ዝበቐሉ ሐዘ ዳባደባ ኢልና ነጥፊኦም ኣተሓሳስባታት ኣይኮኑን ዝብል ምርኣይ ፅቡቕ ይመስለኒ። ሓደ በዓልቤት ናይዞም ናይ ትምክሕቲ ከምዚኦም ዝበሉ መን እዩ ዝብል ንርኣይ፤ በዓልቤቶም ኣቲ ተቐሊስና ዝሰገርናዮ ስርዓት እዩ ነሃቱ ተረፍመረፍ እዮም። ኣብ ዓዲ ውሽጢስ ይሃልዉ፣ ኣብ ደገስ ይሃልዉ.... እዛ ሃገር እዚኣ ከም ዝተለወጠት ፈፂማ ንድሕሪት ከም ዘይትምለስ ዘይተረደኦም፣ ዘይበርሀሎም፣ እቲ ስርዓቶም ፈፂሙ ክምለስ ከም ዘይኸኸል ዘይኣመኑ እዮም። ተንሳፊፎም ዝነብሩ፣ እዚ ስርዓት እዙይ ግዚያዊ እዩ ክፈርስ እዩ ኢሎም ዝሓልሙ ዘልዕልዎ እዩ። ድሕሪ ሐዘስ ኣብ ኢትዮጵያ ንቶም ብሄራትን ብሄረሰባትን ጨቁንካን ፀቐጥካን ስርዓት ምትካል ክክኣል? ኣይሕሰብን።

ውራይና፡- ከምኡ ዝበለ ስርዓት ሓዙ ክገዝእ ዋላ ተዘይከኣለ የፍርሳ ወይ ይበታትና...

ተጋዳላይ ሰዩም፡-.... ብምንም ብምንም ኣይኸውንን። ደርጊ እንድዩ ነይሩ ፍርቂ ሚልዮን ወታደር ዝሓዘ.... ንዚ ህዝቢ እዚ ንግዚኡ ጨቆኖ እምበር ኣየሰኮኖን፣ ተቐሊሱ ሲዒርዎ። ካብ ደርጊ ንገላዕሊ ሓይሊ ሓዙ መፂኡ እንደገና እናቐጥቀጠ ካሊእ ስርዓት ክተክል ኣይሕሰብን ኣይከኣልን።

ውራይና፡- እሞ.... እቲ ሰግኣት እኮ ስርዓት ተሺሎም ክጭቁኑ እዮም ዘይኮነስ እቶም ዘልዕልዎም ዘለው ናይ ስርዓት ሕቶታት ተቐባልነት ከይርኽቡ ብዘግብር ኣድሬስ ተዘይተገይሮም ክትብተን ዶ ኣይትኸኸልን? እየ ዝብል ዘለኹ!

ተጋዳላይ ሰዩም፦ ንርአዮ እንደሞ ከመይ ከም ዘይኸውን፤ ስቕ ኢሉ ብፈትሊ ዝተሸቀጠ እኮ ገይርካዮ.... ካብ መጀመርታ ጀሚሮም እኮአዮም ከፍርስዎ ዝደልዩን ዝተግሁን ነይሮም ንዚ ስርዓት። ሐዚን ክቕፅሉ እዮም። ምናልባት ብወለዶታት እዩ ክበሊ ዝኸእል፤ እቲ ሓቂ ተረዲኦም እዙይ ኣይመንገድናን ድሕሪ ሐዚ ኣየኸይድን ኢሉ ንቲ ዘሎ ሓቂ ተረዲኡ ምኻዱ ዘይትርፍ እዩ። ክሳብ እዙይ ዝመፀእ ግን ምቕላሶም ኣይተርፍን። ሐዚ እታ ይፈታተነና ኣሎ ንቲ ስርዓት ዝበልካዮ ንኣብነት ኣብ ኣምሓራ እንተወሲድና ኩሉ ንቲ ስርዓት ዝቃወም እንተዝኾን ድኣ መን ደው ኣቢልዎ? ኣብ ውሽጢ ንቲ ኣራእያ ዝቃለሱ ስለ ዘለው፤ እቲ ህዝቢ እዚ ስርዓት እዙይ ይጠቕመና እዩ ስለ ዝበለ እኮ እዩ። ህወሓት ወይ ህዝቢ ትግራይ ኣብ ትግራይ ኮይኑ ስለ ዝተቐለሰ እኮ ኣይኮነን። እዞም ተርእዮታት ኣብ ኦሮምያ ይኹን ኣብ ኣምሓራ ክርአዩ ከለው ክግልብጦን ከፍርሶን ዘይኸእል ዘሎ ህዝቢ ኦሮሞ ኣባልን ኣመራርሓን ኣህዴድ፤ ህዝቢ ኣማሓራ ኣብ ውሽጢ ብኣዴን ዘሎ ይቃለሱ ስለ ዘሎ እዩ። በዓልቤት ናይቲ ፀቢብነት ይኹን ትምክሕቲ ይኹን ናይ ሃይማኖት ፅንፈኝነት ይኹን ኣብ ፖለቲካ ሓይሊ ዝለዓሉ ጉልባብ እዮም። እዚኦም ኢና ኸዓ ብኢህወደግ ደረጃ ክንቃለሶም ዘለና። ኣብ ውሽጢ እቲ ህዝቢ ብዚኦም ዝተኣኸኸብ ከይህሉ ምቕላስ እዩ። ኣቲ ህዝቢ ባዕሉ እውን ይቃለሱ ኣሎ እዩ፤ ከምኡ ተዘይኮኑ ደው ክብል ኣይምኸኣለን ኣቲ ስርዓት፤ ንቲ ስርዓት ክሕሉ ዝቃለስ ህዝቢ እዩ ዝበዝሕ። ኣይትኸድዑና ዓርዩ እዩ ዝብል ዘሎ። እዚኣቶም ብምርአዮም እንተደንጊፅና ክንፅገም ኢና። ግን ከጋጥሙ ዘይግበኦም እውን ብስንፍናና የጋጥሙ ኣለው እዮም፤ ግን ክንመሃረሎም ኣለና።

ውራይና፦ እቶም ንቲ ኣይጠቅምን እንብሎ ዘለና ኣተሓሳስባ ዝሓዙ ሓይልታት ግን ኣብዙይ ኣብ ግልፂ መድረኽ ቀሪቦም፤
ሓሳባቶም ብግልፂ እንዳቕረቡ፤ እቲ ህዝቢ እናፈለጠም ከይኸድ እሞ ፈሊጡ ከይነፅጎም ወይ እውን ዝጠቅሞ ተኸይኑ ይጠቕመኑ እዩ ከይብል፤ እቲ መድረኽ ኢህወደግ በይኑ ሒዘዎ ፤
ንሳቶም ተበታተኖም ኣብ ወፃኢን ካሊእን ኮይኖም ንቲ ዘጋጥም ፀገማት እንዳንበልበሉ ዓዲ ኣብ ቅልውላው የእትውዋ ኣለው። ኢህወደግ ድማ ነዚ ተረዲኡ ክንዲ ዝኣልዮ በይነይ እዩ ዝፈትሖ እንዳበለ ሐዚ እውን ንሱ ጥራይ ፈታሒ ናይ ኩሉ ኮይኑ ንምንታይ ይቐርብ ኣሎ?

ተጋዳላይ ሰዩም፦ ኣብዚኣ ንቲ ሕቶኻ.... ምስ ኣራእያ እውን ስለ ዝበገስ... ይቕርታ ግበረሊይ እንበር ትኸክል ኣይኮነን።

ውራይና፦ እሺ ከመይ?

ተጋዳላይ ሰዩም፦ ኢህወደግ በይኑ ደው ኢሉ ኣይፈልጥን፤ በይነይ እውን ክፈትሖ እዩ ኢሉ ኣይፈልጥን። ካብ ህዝቢ ተነጻልና ክንከይድ ኢና ዝብል ኣረኣእያ ፍፁም የለን።

ውራይና፦ ኢህወደግ ምስ ህዝቢ ዘለዎ ርክብ እኮ ኢኻ ትነግረኒ ዘለኻ፤ ምስ ህዝቢ እኮ ኣይብለካን ዘለኹ። ኢህወደግ ንሱ ጥራይምስቲ ህዝቢ ክራኸብ ይደሊ፤ ንቶም ካልኣት ኣተሓሳስባታት ገና ናብ ህዝቢ ከይቀረቡ ንሱ ባዕሉ ኣይጠቕሙን ኢሉይኸክሎም። ክኸ

ን ዝነበሮ ግን ናብ ህዝቢ ይቐረቡ እሞ ህዝቢ ባዕሉ እናለለየ ይንፀጎም ዘይጠቐሙ ተኸይኖም እየ ዝብል ዘለኹም እምበር ኢህወደግ በይነይ ካብ ህዝቢ ተነጻሊ ክኸይድ እየ ኢሉ ኣይብልን ዘለኹ እኮ....

ተጋዳላይ ሰዩም:- እሞ እቲ ኻሊእ ድኣ ናህና ፖለቲካዊ ስርዓት ናይቲ ኤሊት ናይ ፖለቲካ ፀወታ ኣይኮነን እኮ ኢልካ እየ ዓንተዎ። እቲ ኤሊት ክሳተፍ ኣለዎ ሰላመዊን ሕጋዊን መንገዲ ሒዙ። እዙይ ፀቢብዎ፣ ከልኪልዎ፣ ኣዕንቁፍዎ፣ ወቐዕዎ ዝበሃል ክንዘራረበሉ ንኸእል ኢና። ኣብዚ ሃገር እዙይ ከምዚኦም ዝበሉ ሓይሊታት እንተዘይሃለው ተጠያቓይ ኢህወደግ እየ ዝበሃል ነገር ግን ኣይህሉን። ከምታ ትፈልግ እያ። ስዒሮም እውን ዝሓዘዎ ኣይንደልን ኢህወደግ ተዘይኣፍሪስና ይብሉ። እዚኦም ናይ ዜሮ ድምር ፖለቲካ ዝደልዮ ሓይልታት ምስ ኢህወደግ ተሰሊፎም ክሰርሑ ኣይካኣሉን ኣይደለዩን። ናትና ኣይኮነን እቲ ፀገም። ኢህወደግ ኣይሰጎጎምን፣ ባዕሎም እዮም ኢህወደግ እንደሃለው ኣይንህሉን ኢሎም። ወይ ኢህወደግ ወይ ንሕና ዝብል ኣይሰርሕን፣ እቲ ፀገም ነሃቶም እየ። ናይቲ ስርዓትና ህንፀት ሓደ ዘጋጥሞ ዘሎ ፀገም እውን እዙይ እየ። እዚ ሃገር ኣዙይ ክለምዕ የብሉን፣ ካብ ብኢህወደግ ለሚን ዝበሃል ክትፈርስ ኣለዎ ኢሎም ምስ ዝተሰለፉ ክሳድ ንኸሳድ ትተሓናኘኹም እምበር ታይ ናይ ሓባር ኣጀንዳ ሒዝና ክንከይድ ትደልየና? ክግበር ዘለዎ እዚኦም ብቐጻሊ ክቃልዑ፣ ክፍለጡ፣ ንሳቶም ዘለዕልዎም ዘንበልብልዎም ጉዳያት እውን ብግልጺ ክፍተሹ ህዝቢ ክፍልጦም ህዝቢ እቲ ሓቂ ክርዳእ ግን ክስርሓሉ ኣለዎ።

ውራይና:- ግርም እሞ ናብቲ ሓዚ ተኣዊጁ ዘሎ ኣዋጅ እቶ እቶ ወይ ህፁፅ ግዜ ኣዋጅ ክንብሎ ንኸእል ንምጻእ እሞ፣ ኣብኡ ዝለዓሉ ሰግኣታት ኣለዉ። ምናልባት ንምሰሊ እታ ሃገር ክጎድእ ዶ ይኾን? ካሊእ እንታይ ሳዕቤናት ይህልዎ? ዝብል ይለዓል እየእሞ እንታይነቱን ኣድላይነቱን ገሊፅካ እቶም ሰግኣታት ዝበሃሉ ዘለው እውን እንተተብረህልና?

ተጋዳላይ ሰዩም:- ሓደ ነገር ዘይከሓድ፣ ህፁፅ ግዜ ኣዋጅ መሰላት በቲይን በቲይን ይሸራርፍ እየ። ባህሪኡ መሰላት ከምዝግድብ ዘጠራጥር ኣይኮነን። ከምኡ እውን ስለ ዝኾነ ስቕኢልካ ብሃበ ተረኽቦ እትእውጅ፣ በርደግ ኢልካ ክጥቀመሉ ዝግባእ ኣይኮነን። ብፍላይ ከዓ ሕገ መንግስቲ ኢትዮጵያ ሰብኣዊን ዴሞክራሲያዊን መሰላት ኣጉሊሁ ዘውፀእ ሕገ መንግስቲ እየ። ስለዚ ከምዙይ ዝበለ ሕገ መንግስቲ ብቐሊሉ ከምዙይ ዝበለ ክእውጀሉ ዝኸእል ኩነታት ኣይመርዖን፣ ክምረፅ የብሉን። ብባህሪኡ ዝግድቦም መሰላት ናይ ህዝቢ እውን ስለ ዝህልዉ መሪሕካ ወይ ደሊኻ ትኣትዎ፣ እሰየ ኢልካ እትጭረሓሉ ኣይኮነን። ብዚ ምኽንያት ዝለዓሉ እንተሃልዮም ከምቲ ዝበልካዮ ኸዓ ግቡእ እየ።

ንምንታይ ድኣ ኣድልዩ ሓዚ? ንርእ! ኣብ ኢሬቻ ታይ ተገይሩ? ንዕኡ ተኸቲሉ ኣብ ክልተ ሰለስተ መዓልቲ ታይ ተገይሩ? ኣብ ከባቢ ኣዲስ ኣበባ ጥራይ እንታይ ከም ዝተገበረ ንርእ። መንግስቲ፣ ህዝቢ እውን ብኣውርኡ እንታይ ይኸውን ከምዘሎ ሪኡ። እዚ ከምዙይ ዝበለ እናረኸኻ ይቐፅሉ ዶ ትብል እየ። እናገፍሐ እንተኸደ ታይ ትገብር። ፈረንሳይ እንታይ ኣገጢምዎም ኣዊጅዎ? ኣብ ፓሪስ ካልኣይቲ ኣብ ደቡብ ከተማን ከንደይ ሰብ እየ መይትዎም ታይ ንብረት እየ ዓንይዎም፣ ናይ ትርኩስ ዕቡቕ ዕልዋ መንግስቲ እየ ግን ካብ ፈረንሳይ ንሳዕሊ ዶ ድልዱል መንግስቲ ኣሎ፣ ግን ቀልጢፎም ክከላኸልዎ ስለ ዝደለዩ

አዋጅም። ስለዚህ ዲተረጎስ እዩ፤ መከለኛሊ እዩ። እንተነኣሰ ሓሲቡ ዝመፀ ሓሲቡ ይምፃእ ህዝቢ እውን ግን ክለዓለሉ ኣለዎ።

ናትና ህፁፅ ግዜ አዋጅ ካብቲ ካሊእ ዝፈልዮ ህዝቢ ማእኸል ገይሩ ዝወፀ አዋጅ ምዃኑ እዩ። ሓላፍነት ናይ ፀጥታ ሓይልታት ጥራይ ኣይኮነን። ብዓብዩ ጥንቃቄ ብደንቢ ተዘትይሉ ዝወፀ እዩ። ስለዚ ዝጠፍእ ህይወት ዝጠፍእ ንብረት እንተኸኢልና ምትራፍ እንተዘየለ ብጣዕሚ ክንእስ ኣለዎ። እዞም መንግስቲ የለን ኢሎም ሕልሚ ዝሕዙ ዝነበሩ እውን ዕፀው እዩ እዚ መንገዲ እዙይ ንዓኹም በዙይ ኣይትኸድዎን፤ ነዳዲን ክርቢትን ሒዝካ ዝልወጥ ስርዓት ኣይኮነን እዙይ ዝብል መልእኽቲ ክወሃቦም ኣለዎ።

እዛ ነገር እዝኣ ብምፍጣራ እቲ ብቲ ኣብዛ ሃገር ዝንሀ ልምዓታዊ ምንቅስቓስ ዝሰሓብ ዝነበረ ኢንቨስተር ሰገጥ ኩባሎ ከምዝኸእል ዘጠራጥር የብሉን። ግን ካብዚ ናይ ህፁፅ ግዜ አዋጅ ንላዕሊ ሰገጥ ዘብሎ እተን ዝተኸለን ትካላት እንትነዳ እየን። ድሒንን እንትርኢ መንግስቲ ምስኡ ኮይኑ ክሕልወሉን ንቲ ሓደጋ ዘጋጠሞ ድማ እንተጣይሸን እንትርኢ እዩ ክምለስ ዝኸእል፤ ክመፅእ ዝኸእል። ስለዚ እቲ እንረኽቦ ረብሓ ይዓቢ ካብቲ ዝህልዎ ሳዕቤን። እቲ መሪሕነት ድማ ብደንቢ ተማጉቱ ረብሕኡን ሳዕቤኡን ሪኡ እምበኣር ተጠንቂቕና ከምዚኣ ገይርና ንኺዳ፤ ሳዕቤኑ ነውሕዶ እቲ ዝዓቢ ረብሕኡ ኣብ ተግባር ኣውዲልና ስርዓትና ንሓሎ፤ ህይወት ህዝብናን ልምዓትናን ከኣ ንክላኸል ብዝብል ዝመፀ እዩ። እቲ ህዝብና በዚኣ ክርድኣ ኣለዎ።

ሽድሽተ ወርሒ ኣይነውሐን ዶ ዝብል ኣሎ። እዙይ ግድን ኣይኮነን ኣብታ ብዝግባእ ዝተረጋገአትላ ተቋርፅ እያ፤ ኮንትራት ኣይኮነን። መንግስቲ ኣብ ዝመስሎ መዓልቲ ከልዕሎ ይኸእል፤ ዝፈታተን ኩነታት ኣሎ እንተይሉ ኸዓ ከፅንሖ ይኸእል።

ውራይና፡- እሞ እቲ ኩነታት ተሎ ዝልወጥ ዶ ይመስለካ?

ተጋዳላይ ስዩም፡- እቲ ህዝቢ ብምሉእ ሓይሉ እንትኣትይዎን ንረብሕኡ ሪኡ ቐልጢፉ ዝልወጥ እዩ ዝመስለኒ። ህዝብና ኸዓ ክነምህርን ክነሳትፎን ኣለና። ጉዳእታ ይርኣ ስለዘሎ ከዓ ቀልጢፉ ከም ዝሰለፍ ኣይጠራጠርን፤ ታይ ይብል ከም ዘሎ ብኣንደባቲ ይሰምዖ ስለ ዘለኹ። ኣበይ ነይርኩም ታይ ኮይንኩም ዘንጊዕኹም እዩ ዝብል ዘሎ። ቅድም ኢልኩም ክትመፁ ነይርኩም እዩ። ቅድም ኢሉ መፂኡ እንተዝኸውን ከዓ ከምዙይ ኢሉ ዶ ኣገዳሲ እዩ ኢሉ ምተቐበሎ ዘዘራርብ እዩ።

ውራይና፡- ካሊእ ናይቲ ህዝቢና ቀልቢ ሰሓቡ ዝነበረ ጉዳይ ኣብ ኢህወደግ ብፍላይ ድማ ኣብ ህወሓት ዝነበረ ገምጋም ዝምልከት እዩ። ብዓልትኹም እውን ፀገምና ኣብ ኣመራረሓ እዩ፤ ኣመራርሓና ብዝግባእ ገምጋምና ምምዕርራይ ክንገብር ኢና ስለ ዝበልኩም ናብቲ ናይ ህወሓት ገምጋም ክትኣትዉ ከለኹም፤ እቲ ሰብ ብውኑ ይከታተሎ ነይሩ፤ ብዙሕ ለወጢ እውን ይፅበ ነይሩ፤ ግን ምንም ዝረኣናዮ የለን። ዝኹሉ መዓልቲ ፀኒሖም እንታይ ገይሮም ተበተኑ ዝብል ኣዕርዩ ዝዘረበሉ ዘሎ እዩ እሞ ከመይ ኢኻ ክትገልፀ ትኸእል?

ተጋዳላይ ሰዩም፦ አነ ሓደ ነገር እንተረአኝ ፅቡኝ ይመስለኒ ጌታቸው፤ ከማኝ ዝበሉ መንአሰይ እውን ክርእይዎ ዝግበኦም ዝብሎ፤ ህወሓት/ኢህወደግ ብዙሕ ክብርታት/እሴታት ዘለውዎ ውድብ እዩ። ኣብ ማንም ናይ ፖለቲካ ወድብ ኣብ ኢትዮጵያ ንግደፎ ሞ ኣብቶም ልዕሊ ሚኒስትሮ ማንም ኣብ ዲሞክራሲ ፀኒሕና ዝብሉ ውድባት እውን ዘይርከቡ values እሴታት ኣለውዎ። ብቻልሱ ዘማዕበሎም፤ ዝረኸቦም ፀጋታት እዮም። ምግምጋም ህወሓት ኣይኮነን ፈጠርዎ፤ ኢንዱስትሪታት ትካላት እውን ይጥቀምሉ እዮም። ግን ሃናጊ ነቐፌይታ ምሃብን ምቕባልን ባህሉ ገይሩ ኣማዕቢልዎ እዩ ብኸይዲ። ቅድሚኡ ውሽጥካ ፈቲሽ ድሕሪኡ ኢኻ ናብ ካሊእ ትወፅእ ዝብል መርኣይኡ ገይርዎ እዩ። ንዚ ስርዓት ከፍርስ ዝደሊ ሓይሊ ኩሉሻዕ ስርሑ ስለ ዝኾነ ንሱ እዩ እቲ ፀገም ኣይንበል፤ ኣባና ዘሎ ፀገም ንርእ ንፈትሽ ንሱ ኣይኮነን ከፍርሰና ዝኸእል ካብ ውሽጥና እዩ። ኣብ ውሽጥና ዘለዉ ፀገማት ከምቲ ግንተወይ ዝበልካዮ እንደግቡ እንደግቡ ከይደም ገዛእቲ ባህሪና እንተኾይናም እዩ ዘፍርስና ስለዚ ንዚኣ ክንኩርኩም ኣለና እዩ።

ስለዚ ሓደ ነገር ዘፀኸወና ኣብዚ ከይዲ እዙይ (15 ዓመት እንዲና ገምጊምና) እቲ እናምፀኣናዮ ዝኸድና ዓወታት ዓብዩ እዩ። ኣብዚ ሓፂር ግዜ ብናይ ኢትዮጵያ ዓቕሚ ክንዲዙይ ክስራሕ እዩ ኢሉ ዝሓሰብ ስለ ዘይነበረ እዩ። ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ዘጋጠመና ድርቁ ቅድሚኡ ሐዚ ካብ ዘጋጠሙ ድርቁታት ዝግበዩ እዩ ነይሩ ግን ብናይብግልትና ዓቕሚ ሰብናስ ይትረፍ እንስላና እውን ማይን ሓሰርን ኣይቐረብና ብዘይ ፀገም ዘሊኻና ኢና። ግን እዙይ እናዕገበና ከይዱ ፀገማትና ብግዚኡ ክንፍትሽ ኣይክኣልናን። ስለዚ ሐዚ ንቐደም ንባዕልና ብውነ ንፈትሽ ኢልና ኢና ኸይድና ብኢህወደግ ደረጃ እውን። እቲ ነገር ዝተተከአ እውን እቲ ዝተከአ እውን ብሓባር ኮይና ንርእዮ ኢና ኢልና ሪኢናዮ። ንምንታይ ናይ 15 በዓመት እውን ንርእ ስለ ዘለና ገሊኡ ንሕና ዘረኩብናዮም ዕዳ እውን ዘለ ዝኾነ። ናተይ ናትካ ከይበልና ናይኩላትና ገይርና ንርእዮ እሞ ኣተሓሳስባና ዓቕምና ብሓደ ኣምፂእና ድሕነት ናይዚ ስርዓት እዙይ ነረጋገፅ ኢልና። ፅቡኝ ድማ ነይሩ፤ ብጣዕሚ ብሱል ነይሩ ገምጋምና።

እንታይ ንርእ፤ ኣበይ ንርእ ኢልና ድማ ፈለና። ኣብ ዲሞክራሲያዊ ኣራእያና/ኣካይዳና፤ ኣብ መንግስታዊ ስልጣን ንህዝቢ ምግልጋል ወይስ ንውልቀ ረብሓ መሐለዊ ርስቲ እዩ ንርእዮ፤ ኣብ ፀቢብነትን ትምክሕትን ዘለና ኩነታት ከመይ ይመፅእ ኣሎ ናይ መን ኣጀንዳ እዩ፤ ምስ ህዝብና ዘተሓሳስሩና ገመዳት ይልሕልሑ ዶ ኣለው ወይስ እንዳሰጠሙ..... ኣብዚታት እንታይ ንመስል እንታይ እዮም ዝፈታተኑና ዘለው ፀገማት ኢልና በዙይ ንርእዮ ኢልና። ነዚኦም ብደንቢ ፈቲሽና ተረዳዲእናሎም ከዓ ኣብ ኩሎም ዘለውና ፀገማት። ኣንኳይዶ ሎሚ ኣብ እዋን ኩናት እውን ኣዋርሕ ኮፍ ኢልና ኢና ንግምግምን ኣብ ምርድዳእ ንበፅሕን ነይርና። ኢህወደግ ናይ ምርድዳእ ሓይሊ እዩ። ከምቲ ዝበሃል ናይ ሓደ ውልቀ ሰብ የ ታይ ዶዩ ዝበሃል እውን ኣኮነን ካብ ብቐደሙ። ናይ ሓደ ክልተ ሰለስተ ተዋስኦ ኣይኮነን። ኣብዚኣ ገለ ሰባት ዘሰጉምዎ ኣራእያ ክእርም፤ መለስ ዓቕሚ ስለ ዝነበሮ ዕልዋ ስለ ዝነበሮ መለስ እናኣዘዘ ዘስርሕ ዝነበረ ገይሮም ዝሪኡ ኣለው፤ ከምኡ ኣይኮነን። ኢህወደግ ናይ ኮንሰንሰስ ሓይሊ እዩ፤ ተረዳዲእኻ እዩ ዝስራሕ።

ሐዘ እዚታት ይሸርሸር ዶ አሎ እወ ኢልና ሪኢና። ናይ ባዕሉ መሰል ዘየኸብር ተሓሸካሪ ንባዕሉ እናተሸቐረረ ዝከይድ አመራርሓ ንካሊእ መሰል ከኸብር አይኸእልን ኢልና ሪኢና። ናተይ መሰል እናተገሃሶ ስቕ ኢለ ዝርኢ እንተኾይነ ኣብዙ ውድብ እዙይ ናይ መን መሰል እየ ክጣበቕ ኣነ? ዘይኸውን እየ። ንምንታይ ይሸርሸር ኣሎ? መገልገላይ ይኸውን ኣሎ ንሓላፊኡ ኣብ ከክንዲ ንህዝቢ ዘገልግል፤ ሓሳብ አልዲልካ፤ ተቓዋሚካ ተባሂሉ ዝገዳእ እንተሃልዩ... ዎው ደቀይ ከዕቢ እንዳበለ ስቕ ይብል። እዞም ከምዙይ ዝበሉ ኢና ኣንቲዕና ክንዛረቦም ዘለና፤ ክንምሕዎም ዘለና። ዝገደፍናዮ ነገር የለን ኩሉ ፈቲሽና ኢና።

እዚ ሐዘ ዝኒህ አመራርሓ ብቐዕ ድዩ ዝበል ኣሎ፤... ካብታ ተተካእኹላ መዓልቲ ጀሚረ ዝዛረባ ኣላ፤ ንቲ መድረኽ ዝምጥን አመራርሓ ዘይፈጠርና እንተኾይና ተሓተቲ ንሕና ኢና። እቲ ህዝቢ ካብቲ ዘሎ ንላዕሊ ብቐዕ አመራርሓ ዶ ይፅበ ነይሩ እወ፤ ግን ንሕና ኢና ንሕተት ንሱ ኣይኮነን። እሞ ብቐዕ ክሳብ ንፈጥር ክንዱንጉ ዶ ነይሩና ኣብ ውሽጢ ዶ ክንፀንሕ ነይሩና ብናተይ ኣይነበረናን። ካባና ክንድንጊ ነይሩና ዝበል ኣሎ ኣነ ግን የዋይ እኳስ ደንጉና በሃሊ እየ። ምኽንያቱ ብቐዕ መራሒ ባዕሉ ኣብቲ መድረኽ እየ ዝህነፅ፤ ዋላ እኳ ኮነ ተባሂሉ ኣቐዲሙ ክህነፅ ዝግበኦን ዝኸእልን እንተኾነ። እዙይ ብግዜና ስለ ዘይገበርናዮ ግን ክሳብ እንመወት ኣብኡ ክንፀንሕ ኣይግባእን። ኣትዩ ባዕሉ እናተሰርሐ፤ እናጠንከረ፤ እናተመሃረ ይኸድ እየ። ከምኡ እንዳበለ እየ ወለዶታት ከኣ እናተቐያየረ ዝከይድ ኢልና ኢና ገይርናዮ።

ብርግፅ ካብቲ ዝርኣናዮ ሓደ ምፍንታት ነይሩና። እቲ ነባርን እቲ ሓዱሽን ተቐራሪቡ ክሰርሕ እናተገበኦ ከምቲ ዝድለ ኣይነበረን ኢልና። ከምቲ ሐዘ ኩነታት እናገንፈለ ምስ ከደ ተቐራሪብና ንሰርሖ ዘለና ከምኡ ክንከዶ ነይርና ካብ መጀመርታ። ኣብታ ምውሳን እቲ ሐዘ ዘሎ እየ ዝውስን ሓሳብ ተሓጋጊዝካ ምኻድ ግን ኩሉ ግዘ ክህሉ ኣለዎ። በዚኣ ተአማሚና ከይድና።

ክሳብ ሐዘ ታይ ሰሪሕኹም ተዓቢጥኩም ኢኹም ዘለኹም ዝበልካዮ፤ ኣይወዳእናን እኮ ገና ኢና ዘለና። ገና ኣብቲ ላዕሊ እኮ ኢና ዝኒህና ክንወርድ ኢና ንታሕቲ በቢደረጅኡ። ኣብ አመራርሓ ዓቢጥናዮ ኣይንተርፍን ክሪኦ እየ ህዝቢ፤ ዕድል ይሃበና ጥራይ። ኣብ ሓንቲ ኣኼባ ኩሉ ወዲእና ወጂእና ኣለና ክንብሎ? ኣብ ማእኸላይ ኮሚቴ ጥራይ እኮ ኢና ወዲእና ዘለና። አዚኣ ኸዓ ብዓወት ወዲእናዎ ኢና። ተፈታቲሽና ኢና ብዘይምሕረት።

ውራይና፡- ብኸመይ ክግለፅ ይኸእል ምፍትታሽኩም፤ ዝርኣ ውሳነታት እንተዘይሃልዩ?

ተጋዳላይ ሰዩም፡- ንኣብነት ሐዘ ብግዕዝይና ዝጥርጠር ዋላ ብሕመይታ ዝለዓል እንተሊዩ ይቐረብ ተባሂሉ ዝውረ ይኹን ዝግመት ይኹን እንዳቐረበ ይፈተሽ ተባሂሉ። ብዙሕ ኣኮ ኣዩ ዝሕመ፤ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ናይ ሰዩም ዝበሃል ከንደይ ፎቕ ቆጥርካ፤ ክንደይ ኣርእዩካ ሰብ ወይ ኣብ ፌስቡክ ተለጢፉ ዝረኣኻዮ፤ ከምዚታት ዝበለ ወረታትን ፀለመታትን እውን ኣሊዕልና ንርኣ። ሓቅነት ዘለዎ ተሊዩ ንመርምሮ ወረ ተኾይኑ ድማ ወረ ንበሎ ኢልና ፈቲሽና። ዋእ! ዝገርመካ ኣነ እኮ መደቀሲተይ እትኣክል ናይ ውልቀይ ገዛ እኮ የብለይን። ዝውረ ግን መዓት እየ ኣነ እውን ይሰምዕ እየ። ስለዚ ታይ ንምባል እየ ዝውረ ነገር እውን እንተኾይኑ ይቐረብ

እሞ መረዳኝታ ዝርከበሉ ዝመሰል ተኸይኑ ካብ ስልጣንካ ውረድ ክንብሎ፤ መፀለምታ ተኸይኑ ድማ ክንኩንኖ ብኣ ኢና ጀሚርና ኣብ ኩለን እተን መገምገሚ ነጥብታት ብዕምቆት ሪኢና ኣብ ምርድዳእ በዒሕና። ናይ ኩዕሶ ፀወታ ኮይኑስ ሰዓርን ተሰዓርን ክህልዎ እሞ ኣብ መወዳኝታ እገለ ሲዒሩ እገለ ተሳዒሩ ክንበሃሃል እንተኸይኑ ከምኡ ዝበሃል የለን። ካብዙይ ወፃኢ ተሳዒሮም ከይዶም ከምዙይ ኮይኑ ኢሉ ዘውሪ እንተሃልዩ፤ ዝኸኑ ትንክታንክ ዶ ገለ ዶ ዝበሃሉ ከምኡ ኢሎም የውርዩ ነይሮም ሰሚዐ ኣለኹ፤ እዚኦም ተሓሽከርቲ ጥራይ ዘይኮነስ ምስቶም ንስርዓትና ንምፍራስ ዝደልዩ እውን ዝፅንበሩ እዮም። ሕሽክርና ዝለመዱ እዮም ኣዚኦም፤ ቲንክ ታንክ ዝተበሃሉ ንህዝቢ ከገልግሉ እምበር ክሓምዩ ኣይኮነን። ንሰኹም ተሓሽከርቲ ኢኹም ቦታ ድማ የብልኩምን ክበሃሉ ኣለዎም፤ ከምኣ ኢልካ ፅሓፋ፤ ዘየለ ዘውርዩ እዮም፤ ካብ ብዓት ከምኡ ስለ ዝሰማዕኹ እዮ። ናይ ሊቨርፑልን ቸልስን ፀወታ ኣይኮነን። ህወሓት ስርዓቱ ንረብሓ ህዝቢ ትግራይ ጠጠው ዝበለ ድዩ ኣይኮነን፤ መሪሕነቱ ንዙይ ጠጠው ዝበል ድዩ ኣይኮነን እዩ ዝርኢ ኣነ።

ውራይና፡- ግርም እዩ። ንሰኹም ብኸብሪ ዝተተካእኹም መራሕቲ ምሰቲ ሐዚ ዘሎ መሪሕነት ብፅቡቕ ተረዳዲእኹም ምኻድ ንትግራይ ሓደ ስጉሚ እዩ እዩ ዝብል ሓይልና ክንብትን ስለ ዘይብልና። ነገር ግን ካብቲ ውድብ ወፃኢ ዘሎ ብዙሕ ዓቕሚ ዘለዎ ትግራይ ተባቲኑ እዩ ዘሎ እሞ ንዚ.....

ተጋዳላይ ሰዩም፡- ከዕንቅፈካ ጌታቸው! ሓደ ዝረኣናዮ ጉዳይ ንሱ እዩ። ሓይልና ንኣክብ፤ እቲ ሙሁር ነሳትፎ። ነሳትፎ ማለት ፀዊዕና ኣተሓሳስባና ንንገሮ ጥራይ ዘይኮነስ፤ ዘለና ንንግሮ ዝህበና ድማ ንቀበሎ። ካብኡ ብዝዘለለ እውን ክውስን ንግበር ዕድል ንሃቦ ኢልና። ተጋዳላይና ይኹን ኣቲ ሐዚ ዝፍጠረ ዘሎ ሙሁር ኣይጠርነፍናዮን። ብዙሕ ሰብ ሓይሊ ምብታን እንትብል ተሎ ንታ ናይ 93 ምክፍፋል እዩ ዝርኢ፤ ንሱ እማ ብዕሊ ኣሚኒሉ ኣብ መድረኽ ዝተፈለየ እዩ። ብስሩ ግን ንቲ ብኸምኡታት ዝተፈለየ ክሕግዝ ዝደሊ ይኹን ብፍላይ ንቲ ሓዱሽ ዝፍጠር ዘሎ ዘይሓቕፍናዮ ብደንቢ ክንሰርሐሉ ኣለና ኢልና ተማይጥናሉ ወሲና እውን ኢና።

ማሕበራት ኣለዎ፤ ኣዚኦን መቐፀልታ ናይቲ ውድባዊ መሓወር ወይ መቐፀልታ ናይቲ መንግስታዊ መሓውር ገይርናየን ኢና ብተግባር። እዙይ ንለውጦ ከምኡ ኣይጠቐመናን ኢልና ኢና። ነፃነት ናይተን ማሕበራት ክነረጋግፅ ኣለና። ክቆፃፀረና ክንገብር ኣለና። እዚኣ ክንገብር እንተዘይከኢልና ክንቅኒ እውን ኣይንኸእልን። እዙይ ጥራሕ እኮ ኣይኮነን። ቤት ምኽርታት እኮ ይጠሓሳ ኣለዎ። እቲ ዝለዓለ ስልጣን ዘለዎ ቤት ምኽር በቢወረድኡ ይጠሓስ ኣሎ እዙይ ጠጠው ይበል እዩ።

ስለዚ ኣቲ ሓይልና ንኣክብ ዝብል ቀሊል ነገር ኣይኮነን ብጣዕሚ ኣገዳሲ ነገር እዩ። ሓደ ናይ ወፃኢተኛ ዘዋገዕኒ ሓደ ግዜ ክነግረካ፤ ኢህወደግ ከይጎልመሰ ዝኣርግ ዘሎ ውድብ እዩ ኢሉኒ። ንምንታይ ኢለዮ። እዚ ኩሉ ተቓሊሱ እዚ ኩሉ ሰሪሖስ ዝትከኦ ዘይብሉ ይበሊ ኣሎ ኢሉኒ። ኣበይ ኣሎ ዝሃነዕክሞ ኢሉኒ። ንቲ ሓዱሽ ሓይሊ ሓቕፍና ክትከኣና እንተዘይገይርና ሓቂ እዩ ከምኣ እዩ። ክርቢትን ላምባን ሒዙ ዓዲ ዘባርዕ ዘይኮነስ፤ ሓላፍነት ወሲዱ ዓዲ ዝሃነዕ ሓይሊ

ዶ ነፍሪ አለና ብኡ ዶ ንሃንዖ አለና ክፍተሽ አለዎ። እቲ ብናይ ባዕሉ መንግዲ ንባዕሉ ዘብቀዐ ኣይንእክቦን ዘለና እዩ። አዙይ ድማ ንኦርሞ ኢልና ኢና። እቲ ሙሁር ክነቕርቦ አለና ክቕርብና አለዎ፤ ክንትሃናነፅ አለና፤ ብሓባር ድማ ዓዲ ክንሃንፅ አለና።

ውራይና፦ አበይ እሞ ኢኹም ክትራኸቡ?

ተጋዳላይ ስዩም፦ መድረኻት እኮ ክኸፈት እዩ።

ውራይና፦ እቲ ኣብ ትግራይ ዝኒህ መሪሕነትስ ነፃ ዝኾኑ ናይ ምሁር መድረኻት ክፈጥር እዩ ዲኻ ትብሊኒ ዘለኻ?

ተጋዳላይ ስዩም፦ እወ መሰልካ እኮ እዩ። ዝመሰለካ ኪራቲካል ኮይንካ ሓሳብካ ተቕርብ ትነቅፍ ትንቅፍ። ሐዚ ንስኻ እትፅሕፎ ኣብ ውራይና እዙይ ትኸክል ኣይኮነን እዙይ ትኸክል እዩ ክብል አለኒ፤ ደስ ዝበለካ ምዕሓፍ ግን መሰለክ እዩ ማንም ዝህበካን ዝኸልአካን ክኾን የብሉን። ኣብቲ መድረኻት እውን ኣብ ትግራይ ዘሎ ክሳብ ሐዚ ዘይተማለኦ ዝበሃል ኣብ ባህሊን ቋንቋን ኣብ ኢንቨስትመንት ኣብ ዲሞክራሲያዊ መሰላት ወዘተ ዓንተወይ ተልዕሎም ነበርካ ዘሎ ክፍተት ብድፍረት ክተቕርቡ አለኩም።

ውራይና፦ እሞ ንሕናስ መቕረብና ነፃ መድረኽ ሃልዩ ንማንም ሙሁር ዝምልከት፤ ማንም ኣትዩ ንዓዱ ዝጠቅም ዝበሎ ክሃረብ ዕድል ዝረኽበሉ፤ ማይክ ዝጭብጠሉ መድረኽስ ከመይ ኢሉ ይህሉ? ብዙሕ ግዘ ፈቲና ኣይተሳኽዐን እኮ እዩ ዝብለካ ዘለኹ?

ተጋዳላይ ስዩም፦ ክንከዶ ኢና እዩ ዝብለካ ዘለኹ። ሎሚ ግበርዎ ኣይትበል ግን ክንከዶ ኢና። ካብዚ ውሳኔ ወፃኢ እዙይ ካለእ ውሳኔ የብልናን፤ ክፍቲ ኮይና ነፃ ኮይና ትኸድ ኢና ኢልና እምበር ክንድዚኦ ንኸፈታ ክንዲዝኦ ዕዕውቲ ንግበራ ትብል የብላን። ቅድሚ ሐዚ ዝንበረ ኣይትርኦ ካብ ሐዚ ንኸዶ ምርኣይ። ሓንቲ ግን ኣብዚኦ ክትሕሃ ዘለካ፤ እስቲ እዚኦ ተገይርኩም ንርኢ ዓይነት ክኾን የብሉን። ኩሉ እቲ ክኾን ዝግብኦ ክኾን ኢዱ ክሓውስ አለዎ፤ ተመልካቲ ክኾን የብሉን።

ውራይና፦ ህወሓት ትግራይ ትግራይ ኣይትጨኑን ድሕሪ ዓውት፤ ብፍላይ ብባህሊን ቋንቋን እንትንሪኦ ከለና ዝብል አለኒ፤ ከም መጠን ጀማሪን መበገሲን ናይቲ ቃልሲ ኣብዙይ ሪኢቶኻ ይደሊ እዩ?

ተጋዳላይ ስዩም፦ ጨካን ኢኻ ብጣዕሚ። ጨካን መደምደምታ እዩ። ከምቲ ኣብ ኩሉ ስራሕትና ዝረኣዩ ሕፅረታት ሕፅረት ክህሉ ይኸእል እዩ፤ ምንም ኣይሰራሕኸሙን ምባል ግን ጭካኔ እዩ። ዝተበገሰናሉ ዕላማ ኣብ ትግራይ ዘይፈፀምና እንተኾይና ህወሓት ዘይሰርሐ እንተኾይኑ እንታይ ኢልና ንሸከሞ። እንድሕር ንዝተበገሰሉ ዕላማ ዘየተግበር፤ እንድሕር ዘይእክበና ኮይኑ ህወሓት እንታይ ድኦ ኢልናዮ? እናምለኸናዮ ክነብር ከም ጣኦት? እዙይ ክመዕኦ ኣይኸእልን ይሰርሕ ስለ ዘሎ እዩ። ጌጋታት ግን ክህልዉ እዮም ጌጋታቱ እንደኣረመ ክኸይድ አለዎ። ኣብ ባህሉ፤ ኣብ ቋንቋኡ፤ ኣብ ፀጋታቱ ኣዚኦም ኣብ ምዕቃብን ምምዕባልን፤

አብ ዴሞክራሲያዊ፣ አብ ምክእኣል፣ አብ ሓቋፊ ምኅን ይጎድሎ ዝብል ክመፅእ ይኸእል እዩ
አዙይ ድማ እናተኣረመ ክኸኸድ ክንቃለስ ኣለና። ንተግረይ ኢልና ምሕረት ዘይብሉ ብዕምቆት
ምዕራይ ገይርና እንተኾይና ኣብዚ መድረኽ እዙይ እዩ።

ውራይና፡- እሞ ነዊሕ ግዜ ሓዘካ ኣብዚ ክንውድእ፣ ንዝሃብካኒ ቃለ መጠይቕ ብሽም
መንበብቲ ውራይና ብጣዕሚ የመስግን። ንስኻን መሰላትካን ንዝገበርክምዎን እትገብርዎ
ዘለኹምን ናይ ዕድመ ምሉእ ቃልሲ ዘለኒ ኸብርን ኣድናቕትን እውን ብውልቀይ ክገልፀልካ
ይደሊ፣ የመስግን።

ተጋዳላይ ስዩም፡- እሺ ሰላም።